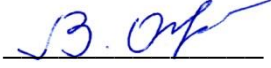

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Історичний факультет
Кафедра політології та філософії

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри політології та
філософії

 Ольга ВІННИЧУК
29 серпня 2022р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Кратологія

для підготовки фахівців *другого (магістерського) рівня вищої освіти*

за освітньою професійною програмою Політологія
спеціальності *052 Політологія*

галузі знань *05 Соціальні та поведінкові науки*

мова навчання *українська*

2022 -2023 навчальний рік

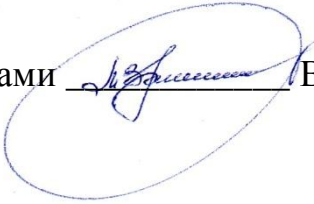
Розробники програми:

Вадим МАРКІТАНТОВ, кандидат політичних наук, доцент кафедри політології та філософії

Ухвалено на засіданні кафедри політології та філософії

Протокол № 1 від 29 серпня 2022 року

ПОГОДЖЕНО

Гарант освітньо-професійної програми Вадим МАРКІТАНТОВ

Зміст робочої програми навчальної дисципліни

1. **Метою** викладання навчальної дисципліни є: формування у студентів-політологів знання про теоретико-методологічне підґрунтя наукового трактування явища влади та владних процесів, а також надати практичні інструменти аналізу феномену влади.

Завдання:

- представлення кратології як відносно самостійної дисципліни в системі суспільно-політичного знання, яка склалася у рамках соціальної, культурної та економічної антропології;
- визначення її місця у дослідженні владно-політичних відносин;
- вивчення наукового інструментарію сучасної науки про владу та ролі концептуалізації феномену влади у сучасній політичній науці.

2. Обсяг дисципліни

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни	
	денна форма здобуття вищої освіти	заочна форма здобуття вищої освіти
Рік навчання	2022-2023	2022-2023
Семестр вивчення	1	1
Кількість кредитів ЄКТС	4	4
Загальний обсяг годин	120	120
Кількість годин навчальних занять	42	16
Лекційні заняття	22	8
Практичні заняття		
Семінарські заняття	20	8
Лабораторні заняття		
Самостійна робота	78	104
Форма підсумкового контролю	екзамен	екзамен

3. Статус дисципліни. Навчальна дисципліна належить до обов'язкових освітніх компонентів професійної підготовки.

4. Передумови для вивчення дисципліни:

Методика вивчення дисципліни передбачає врахування взаємозв'язків основних тем курсу з поняттями, термінами і категоріями політологічних дисциплін у процесі вивчення яких студенти могли б отримати розуміння феномену влади у різноманітні її форм та втілень.

Освітня компонента пов'язана із такими навчальними дисциплінами як: «Аналіз державної політики та політичних процесів», «Політична ризикологія» тощо.

5. Програмні компетентності навчання

Інтегральна компетентність. Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми дослідницького та/або інноваційного характеру у політичній сфері, що характеризуються невизначеністю умов і вимог, із застосуванням фахових досліджень та/або здійснення інновацій.

Спеціальні (фахові) компетентності спеціальності (СК):

СК 01. Усвідомлення природи та значення політики як специфічного виду людської діяльності та особливої сфери пізнання, включаючи розвиток уявлень про політику та її сучасні інтерпретації.

СК 03. Критичне осмислення проблем та принципів функціонування та закономірностей розвитку влади та публічної політики, політичних інститутів та процесів, гендерної політики, світової політики та політики окремих країн та регіонів.

СК 04. Здатність комплексно аналізувати владу та урядування, політичні системи, інститути та режими, політичні процеси та політичну поведінку у різних контекстах їх функціонування.

СК 05. Спроможність комплексно використовувати нормативу та емпіричну політичну теорію, методологію політичних досліджень та прикладного політичного аналізу.

6. Очікувані результати навчання з дисципліни відповідно до ОП:

Програмні результати навчання:

ПРН 01. Застосовувати для розв'язування складних задач політології розуміння природи та значення політики як специфічного виду людської діяльності та особливої сфери пізнання, включаючи розвиток уявлень про політику та її сучасні інтерпретації, особливостей реалізації влади у різних політичних системах, їх соціально-економічного, історичного та соціокультурного контексту.

ПРН 02. Застосовувати спеціалізовані концептуальні знання з політології, що включають сучасні наукові здобутки у сфері професійної діяльності або галузі знань і є основою для оригінального мислення та проведення досліджень, критичне осмислення проблем у галузі та на межі галузей знань.

ПРН 06. Критично осмислювати принципи здійснення влади та публічної політики, політичних інститутів та процесів, світової політики та політики окремих країн та регіонів.

ПРН 10. Спроможність професійно виконувати політико-організаційні, науково-дослідницькі, експертно-аналітичні та консультаційні функції на регіональному та національному ринку праці.

Знати:

- основні теорії, концепції, погляди науковців на владу, антропологію влади та кратологію;
- типи влади;
- особливості та властивості кожного із типу влади;
- теоритичні засади організації та реалізації владної діяльності;
- особливості, структуру, зміст та акмеологічні основи владної діяльності.

Вміти:

- оволодіти знаннями про роль влади у суспільному процесі;
- використати на практиці знання щодо науки про владу та антропології влади, ролі людського фактора у реалізації владної діяльності
- дослідити природу та еволюцію концепту влади в історичному контексті;
- мати уявлення та розуміти специфіку влади у різноманітних її проявах – індивідуальної, колективної, державної, політичної, неполітичної, символічної.

7. **Методи навчання:** словесні та наочні методи підготовки, розповідь, бесіда; презентація; метод порівняння, узагальнення, конкретизація; метод проблемного викладу матеріалу; технології дистанційного навчання.

8. **Засобами діагностики** результатів навчання є опитування, виконання семінарських, тести, самостійна робота, модульна контрольна робота, екзамен, зокрема із використанням модульного об'єктно-орієнтованого динамічного навчального середовища Moodle та ін.

9. **Програма навчальної дисципліни**

Змістовий модуль 1.

Вступ до науки про владу

Тема 1. Влада та політика у суспільному процесі

Політика в суспільному житті та людських відносинах. Політика та влада як суспільні явища, їхня роль в організації спільного життя. Відносини політики та влади та співвідношення влади та політики.

Тема 2. Універсальний феномен влади в соціальній природі

Онтологія влади. Влада як невід'ємний елемент будь-якого соціуму. Влада в системі соціальних та політичних відносин. Визначення влади та її специфічні риси. Природа та виникнення владних відносин. Влада як регулятивний суспільний засіб соціальної організації.

Тема 3. Кратологія як наука про владу

Влада як предмет і об'єкт науки. Проблеми становлення науки про владу. Кратологія в системі політологічних та соціогуманітарних наук. Кратологія як наука та загальна система знань про владу. Стан науки про владу на пострадянському просторі. Значення науки про владу для сучасного розвитку українського суспільства.

Тема 4. Феномен влади в політико-філософській думці

Влада у фокусі філософської думки та історії політичних вчень. Різноманітність відтінків влади: auctoritas, potestas, imperium, dominium, potentia, kratos. Влада і класична антична полісна демократія. Погляди на владу в епоху Середньовіччя та Відродження. Н. Макіавеллі: влада як мета політики та політичної діяльності. Інтерпретація влади відповідно до теорії суспільного договору. Влада як вольові відносини: Г. Гегель, Ф. Ніцше, К. Маркс.

Тема 5. Влада та владні відносини у теорії М. Вебера

Влада та владні відносини у фокусі уваги М. Вебера. «Панування» у веберовській теорії. Влада як асиметричні відносини панування-підкорення. Панування як окремий випадок влади. Владні відносини як боротьба за встановлення домінування.

Змістовий модуль 2.

Єдність та багатогранність влади

Тема 6. Плюралізм владних концепцій ХХ сторіччя

ХХ сторіччя: методологічний переворот у політичній науці. Американська школа політології. Нові ракурси осмислення феномена влади. Чиказька школа політичних досліджень. Влада та владні відносини в інтерпретації біхевіористів. Погляди Р. Даля на владу та її плюралістичність. Рольова теорія влади. Т. Парсонс: влада як властивість системи. Е. Гідденс: влада power та панування domination

Тема 7. Комунікативна теорія влади

Інформаційна революція та її вплив на політичні явища. Постмодерністський переворот у розумінні влади. Комунікативна сутність влади та інтерсуб'єктивний характер владних відносин. Нейтралізація примусового компонента влади. Ненасильницький характер владних відносин: спілкування та обмін інформацією.

Тема 8. Різноманітність влади за джерелом підкорення

Засади підкорення об'єкта суб'єкту у владних відносинах. Сила як реалізація влади через умисний вплив. Влада у формі сили: обмеження вибору об'єкта влади. Сила та загроза застосування сили. Сила як наслідок краху влади

Тема 9. Влада та насилля. Проблема «видимості» влади

Насилля. Проблема межі між владою та насиллям. Х. Аренд про владу та насилля. Е. Канетті: маса та влада. Відмінність влади та насилля за Е. Канетті. М. Фуко: «влада наказувати». Дисципліна та дисциплінарна влада.

Тема 10. Держава та державна влада. Політична та неполітична влада

Держава. Влада та державна влада. Державна влада як різновид соціальної влади. Державна влада як публічна влада. Державна влада як політична влада. Державна влада: легальність та легітимність. Територіальне втілення державної влади. Суверенітет державної влади. Система розподілу державної влади.

Тема 11. Індивідуальна та колективна влада

Індивідуальна влада як влада індивіда над іншими індивідами. Групова влада. Колективна влада (Е. Голдмен). М. Олсон: владні відносини між індивідами та владні відносини між організаціями. П. Морріс: влада групи та влада позиції.

Тема 12. Символічна влада

Структуралістський конструктивізм П. Бурдьє. Теорія соціального простору та політичного поля. Габітус та політичний капітал. Позиції агентів у просторі. Поділ соціального простору, домінуючі та доміновані позиції, механізми легітимного насилля.

Змістовий модуль 3.

Володарювання. Персоналізація владних інститутів

Тема 13. Володарі та їхнє оточення. Придворне суспільство

Постать володаря. Носії влади в приватному житті. Вимоги до володарів. Оточення володарів. Формування корпусу помічників. Апарат оточення володаря та його функції.

Владні персони: їхні посади та титули. Посада як джерело влади. Владна верхівка. «Коридори» влади. Придворне оточення як суспільний інститут (Н. Еліас). Мережі соціальних зв'язків.

Тема 14. Шляхи до влади та владна діяльність. Лідерство та владарювання

Шляхи до влади та перебування при владі. Сутність владної діяльності. Зміст владарювання. Специфіка владної діяльності. Функції владної діяльності. Методи владарювання. Техніка, технологія та процедури владної діяльності. Етика і стиль владарювання.

Тема 15. Стратегія та тактика владної діяльності

Владна діяльність. Владний стиль. Стратегія як ретельне планування. Стратегії і тактики владарювання. Техніка владної діяльності. Технології владної діяльності. Влада як здатність приймати рішення. Процедура реалізації влади.

Тема 16. Динаміка влади. Влада та контрвлада в епоху глобалізації

Система влади. Еволюція системи влади. Цикли еволюційного ускладнення систем влади. Закони функціонування системи влади. Динаміка влади. Просторова організація систем влади у світовому масштабі. Генеза глобальної системи влади.

Денна форма здобуття вищої освіти

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин				
	Разом	У тому числі			
		Лекційні заняття	Практичні заняття	Семінарські заняття	Самостійна робота
Змістовий модуль №1 Вступ до науки про владу					
Тема 1. Влада та політика у суспільному процесі	8	2		2	4
Тема 2. Універсальний феномен влади в	10	2		2	6

соціальної природі					
Тема 3. Кратологія як наука про владу	6				6
Тема 4. Феномен влади в політико-філософській думці	6				6
Тема 5. Влада та владні відносини у теорії М. Вебера	6				6
Змістовий модуль №2 Єдність та багатогранність влади					
Тема 6. Плюралізм владних концепцій ХХ сторіччя	8			2	6
Тема 7. Комунікативна теорія влади	8	2		2	4
Тема 8. Різноманітність влади за джерелом підкорення	8	2		2	4
Тема 9. Влада та насилля. Проблема «видимості» влади	8	2		2	4
Тема 10. Держава та державна влада. Політична та неполітична влада	8	2		2	4
Тема 11. Індивідуальна та колективна влада	8	2		2	4
Тема 12. Символічна влада	8	2		2	4
Змістовий модуль №3 Володарювання. Персоналізація владних інститутів					
Тема 13. Володарі та їхнє оточення. Придворне суспільство	6	2			4
Тема 14. Шляхи до влади та владна діяльність. Лідерство та владарювання	8	2		2	6
Тема 15. Стратегія та тактика владної діяльності	8	2			4
Тема 16. Динаміка влади. Влада та контрвлада в епоху глобалізації	6				6
Разом годин	120	22		20	78

Заочна форма здобуття вищої освіти

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин				
	Разом	У тому числі			
		Лекційні заняття	Практичні заняття	Семінарські заняття	Самостійна робота
Змістовий модуль №1 Вступ до науки про владу					
Тема 1. Влада та політика у суспільному процесі	12	2		2	8
Тема 2. Універсальний феномен влади в соціальній природі	8			2	6
Тема 3. Кратологія як наука про владу	6				6
Тема 4. Феномен влади в політико-філософській думці	6				6
Тема 5. Влада та владні відносини у теорії М. Вебера	6				6
Змістовий модуль №2 Єдність та багатогранність влади					
Тема 6. Плюралізм владних концепцій ХХ сторіччя	6				6
Тема 7. Комунікативна теорія влади	6				6
Тема 8. Різноманітність влади за джерелом підкорення	6				6
Тема 9. Влада та насилля. Проблема «видимості» влади	10	2			8
Тема 10. Державна влада. Політична та неполітична влада	10			2	8
Тема 11. Індивідуальна та колективна влада	6				6
Тема 12. Символічна влада	6				6

Змістовий модуль №3					
Володарювання. Персоналізація владних інститутів					
Тема 13. Володарі та їхнє оточення. Придворне суспільство	8	2			6
Тема 14. Шляхи до влади та владна діяльність. Лідерство та владарювання	6				6
Тема 15. Стратегія та тактика владної діяльності	12	2		2	8
Тема 16. Динаміка влади. Влада та контрвлада в епоху глобалізації	6				6
Разом годин	120	8		8	104

9. Форми поточного та підсумкового контролю.

Поточний контроль проводиться з метою перевірки рівня підготовки здобувачів вищої освіти за визначеною темою; забезпечення зворотного зв'язку між викладачем та здобувачами вищої освіти, управління навчальною мотивацією здобувачів. Поточний контроль проводиться у формі усного опитування, письмового експрес-контролю, виступів здобувачів при обговоренні теоретичних питань, виконанні практичних завдань, а також у формі тестування та ін. Форма модульного контролю: модульна контрольна робота.

Форма підсумкового контролю: екзамен

10. Критерії оцінювання результатів навчання

Поточний контроль	Модульна контрольна робота	Самостійна робота	Екзамен	Підсумкова оцінка
26 балів	24 бали	10 балів	40 балів	100 балів

Критерії оцінювання семінарського заняття.

Поточний контроль проводиться з метою перевірки рівня підготовки здобувачів вищої освіти за визначеною темою; забезпечення зворотного зв'язку між викладачем та здобувачами вищої освіти, управління навчальною мотивацією здобувачів.

Оцінювання на семінарських заняттях відбувається за 12 бальною системою відповідно до критеріїв визначених «Положенням про рейтингову систему оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка». Максимальний

бал оцінки поточної успішності здобувачів вищої освіти на навчальних заняттях рівній 12.

Відповіді студентів на практичних заняттях оцінюються за 12-бальною системою за наступними критеріями:

Рівні навчальних досягнень	Оцінка в балах (за 12-бальною шкалою)	Критерії оцінювання
Початковий (понятійний)	1	Здобувач вищої освіти володіє навчальним матеріалом на рівні засвоєння окремих термінів, фактів без зв'язку між ними: відповідає на запитання, які потребують відповіді „так” чи „ні”. Здобувач порушує принципи академічної доброчесності.
	2	Здобувач вищої освіти мало усвідомлює мету навчально-пізнавальної діяльності, робить спробу знайти способи дій, розповісти суть заданого, проте відповідає лише за допомогою викладача на рівні „так” чи „ні”; може самостійно знайти в підручнику відповідь. Здобувач порушує принципи академічної доброчесності.
	3	Здобувач вищої освіти намагається аналізувати на основі елементарних знань і навичок; виявляє окремі властивості; робить спроби виконання вправ, дій репродуктивного характеру; за допомогою викладача робить прості розрахунки за готовим алгоритмом. Здобувач порушує принципи академічної доброчесності.
Середній (репродуктивний)	4	Здобувач вищої освіти володіє початковими знаннями, знає близько половини навчального матеріалу, здатний відтворити його, провести за зразком розрахунки; орієнтується у поняттях, визначеннях; самостійне опрацювання навчального матеріалу викликає значні труднощі. Здобувач переважно дотримується принципів академічної доброчесності.
	5	Здобувач вищої освіти знає більше половини навчального матеріалу, розуміє сутність навчальної дисципліни, може дати визначення понять, категорій (однак з окремими помилками); вміє працювати з підручником, самостійно опрацьовувати частину навчального матеріалу; робить прості розрахунки за алгоритмом, але окремі висновки не логічні, не послідовні.

		Здобувач переважно дотримується принципів академічної доброчесності.
	6	Здобувач вищої освіти розуміє основні положення навчального матеріалу, може поверхнево аналізувати події, ситуації, робить певні висновки; відповідь може бути правильною, проте недостатньо осмисленою; самостійно відтворює більшу частину матеріалу; вміє застосовувати знання під час розв'язування розрахункових завдань за алгоритмом, користуватися додатковими джерелами. Здобувач переважно дотримується принципів академічної доброчесності.
Достатній (алгоритмічно дієвий)	7	Здобувач вищої освіти правильно і логічно відтворює навчальний матеріал, оперує базовими теоріями і фактами, встановлює причинно-наслідкові зв'язки між ними; вміє наводити приклади на підтвердження певних думок, застосовувати теоретичні знання у стандартних ситуаціях; за допомогою викладача може скласти план реферату, виконати його і правильно оформити; самостійно користуватися додатковими джерелами; правильно використовувати термінологію; скласти таблиці, схеми. Здобувач дотримується принципів академічної доброчесності.
	8	Знання здобувачем вищої освіти досить повні, він вільно застосовує вивчений матеріал у стандартних ситуаціях; вміє аналізувати, робити висновки; відповідь повна, логічна, обґрунтована, однак з окремими неточностями; вміє самостійно працювати, може підготувати реферат і обґрунтувати його положення. Здобувач дотримується принципів академічної доброчесності.
	9	Здобувач вищої освіти вільно володіє вивченим матеріалом, застосовує знання у дещо змінених ситуаціях, вміє аналізувати і систематизувати інформацію, робить аналітичні висновки, використовує загальновідомі докази у власній аргументації; чітко тлумачить поняття, категорії, нормативні документи; формулює закони; може самостійно опрацювати матеріал, виконує прості творчі завдання; має сформовані типові навички. Здобувач дотримується принципів академічної доброчесності.

Високий (творчо- професійний)	10	Здобувач вищої освіти володіє глибокими і міцними знаннями та використовує їх у нестандартних ситуаціях; може визначати тенденції та суперечності різних процесів; робить аргументовані висновки; практично оцінює сучасні тенденції, факти, явища, процеси; самостійно визначає мету власної діяльності; розв'язує творчі завдання; може сприймати іншу позицію як альтернативну; знає суміжні дисципліни; використовує знання, аналізуючи різні явища, процеси. Здобувач дотримується принципів академічної доброчесності.
	11	Здобувач вищої освіти володіє узагальненими знаннями з навчальної дисципліни, аргументовано використовує їх у нестандартних ситуаціях; вміє знаходити джерела інформації та аналізувати їх, ставити і розв'язувати проблеми, застосовувати вивчений матеріал для власних аргументованих суджень у практичній діяльності (диспути, круглі столи тощо); спроможний за допомогою викладача підготувати виступ на студентську наукову конференцію; самостійно вивчити матеріал; визначити програму своєї пізнавальної діяльності; оцінювати різноманітні явища, процеси; займає активну життєву позицію. Здобувач дотримується принципів академічної доброчесності.
	12	Здобувач вищої освіти має системні, дієві знання, виявляє неординарні творчі здібності у навчальній діяльності; використовує широкий арсенал засобів для обґрунтування та доведення своєї думки; розв'язує складні проблемні завдання; схильний до системно-наукового аналізу та прогнозу явищ; вміє ставити і розв'язувати проблеми, самостійно здобувати і використовувати інформацію; займається науково-дослідною роботою; логічно та творчо викладає матеріал в усній та письмовій формі; розвиває свої здібності й нахили; використовує різноманітні джерела інформації; моделює ситуації в нестандартних умовах. Здобувач дотримується принципів академічної доброчесності.

Відвідування занять. Очікується, що всі студенти відвідають лекційні та семінарські заняття курсу. Студенти мають інформувати викладача про

неможливість відвідати заняття. У будь-якому випадку студенти зобов'язані дотримуватися термінів виконання усіх видів робіт, передбачених курсом.

«Положення про організацію освітнього процесу в КПНУ імені Івана Огієнка»

URL: <https://drive.google.com/file/d/1ZbMN35h-7ZSJBBOVvL2bTCaLtRbcQA86/view>

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

Після вивчення освітнього компоненту здобувачі пишуть модульну контрольну роботу.

Модульна контрольна робота виконується у письмовій формі. До її написання допускаються усі студенти. Позитивну оцінку за МКР не рекомендується покращувати.

Невиконання МКР оцінюється 0 балів.

Здобувачі вищої освіти, які за результатами виконання модульних контрольних робіт отримали рейтинговий бал менший 60 % від максимальної кількості балів, виділених на цей вид роботи, а також ті, що не з'явилися для виконання або не виконали завдань, вважаються такими, що мають академічну заборгованість за результатами поточного контролю, ліквідація якої є обов'язковою.

Модульна контрольна робота проводиться у формі письмової відповіді на запропоновані запитання. Максимальна кількість балів за МКР – 24. Для зарахування модульної контрольної роботи мінімальна кількість набраних балів повинна становити не менше 14, у іншому випадку МКР потрібно виконати повторно.

Оцінювання модульної контрольної роботи

Шкала ECTS	Бали	Критерії оцінювання
«відмінно»	24-22 бали	Здобувач вищої освіти у відповідях на варіант МКР демонструє глибокі знання з освітнього компоненту, повною мірою володіє матеріалом, що дозволяє виявляти розуміння змісту предмету, його основних положень, категоріального апарату тощо, може обґрунтовувати свої судження, аргументуючи правильну відповідь, логічно та послідовно формулює текст відповідей на поставлені завдання.
«добре»	21-18 балів	Результати відповідей здобувача вищої освіти на варіант МКР відповідають тим самим вимогам, що й для оцінки «відмінно», але при цьому здобувач допускає певні неточності та незначні помилки. Здобувач володіє матеріалом, правильно відповідаючи на поставлені завдання, логічно формулює відповіді, намагаючись аргументувати їх.
«задовільно»	17-14 балів	Відповіді здобувача вищої освіти на варіант МКР дозволяють виявити знання і розуміння основних положень предмета, певне володіння категоріальним апаратом, проте характеризуються фрагментарністю, відсутністю повноти та

		аргументованості. Здобувач допускає помилки при відповідях на питання МКР, не вміє достатньо обґрунтувати свої судження.
«незадовільно»	13 і менше	Відповіді здобувача вищої освіти на варіант МКР не виявили знань та розуміння основних положень предмета, що спричинило значну кількість помилок або, взагалі, повну/часткову відсутність відповідей. Здобувач не вміє логічно побудувати відповідь, обґрунтовувати свої судження, плутається у розумінні категоріального апарату тощо.

Критерії оцінювання самостійної роботи

Робота оцінюється в 10-8 балів, якщо: автором чітко поставлена проблема і представлена власна точка зору стосовно її вирішення; проблема розкрита на високому теоретичному рівні, простежені системні зв'язки предмету дослідження, подані обґрунтування заявлених характеристик з коректним використанням фахових термінів, що мають відношення до завдання; надана аргументація власної думки з опорою на соціально-політичний аспект в контексті проблематики; робота розгорнуто розкриває заявлену тему.

Робота оцінюється в 6-8 балів, якщо: представлена власна точка зору(позиція, ставлення) стосовно вирішення проблеми; тема розкрита з конкретним використанням спеціальних понять у контексті відповіді (теоретичні зв'язки та обґрунтування явно не простежуються); надана аргументація власної думки з опорою на факти розвитку соціально-політичних уявлень з проблематики; заявлена тема розкрита не в повній мірі, зокрема не проаналізовані деякі суттєві характеристики предмету аналізу.

Робота оцінюється в 4-6 балів, якщо: представлена власна точка зору(позиція, ставлення) при розкритті проблеми; проблема розкрита при формальному використанні фахових термінів; дана аргументація своєї думки з опорою на факти розвитку соціально-політичних уявлень з проблематики без теоретичного обґрунтування; заявлена тема розкрита не до кінця, а саме: розкриті лише деякі суттєві характеристики предмету дослідження.

Робота оцінюється в 2-4 бали, якщо: представлена власна точка зору(позиція, ставлення) при розкритті проблеми; проблема розкрита на буденному(а не теоретичному) рівні; аргументація власної думки слабко пов'язана з розкриттям проблеми; опущений аналіз суттєвих характеристик явища, тобто розкриті лише несуттєві характеристики предмету дослідження.

Робота оцінюється в 0 балів, якщо: робота є плагіатом, тобто коли автор скористається нечесним шляхом представлення чужих думок власними.

Академічна доброчесність. Очікується, що роботи студентів будуть їх оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикування джерел списування, втручання в роботу інших студентів становлять, але не обмежують приклади можливої академічної недоброчесності. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій

роботі студента є підставою для її не зарахування викладачем, незалежно від масштабів плагіату чи обману.

URL: <https://integrity.kpnu.edu.ua/>

Неформальна освіта. Визнання КПНУ ім. І. Огієнка результатів навчання, здобутих шляхом формальної або інформальної освіти регламентовано «Положенням про результатів навчання, здобутих шляхом формальної або інформальної освіти».

У випадку, якщо здобувач освіти отримав знання у неформальній та інформальній освіті, зарахування результатів навчання здійснюється згідно Порядку визнання результатів навчання здобувачів вищої освіти, отриманих шляхом здобуття неформальної/інформальної освіти в Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка, зокрема, якщо їх тематика відповідає змісту навчальної дисципліни (окремій темі або змістовому модулю).

В неформальній освіті:

- закінчення професійних курсів, семінарів або тренінгів, тематика яких відповідає змісту навчальної дисципліни (окремій темі або змістовому модулю);

- підготовка конкурсної наукової роботи;

- призове місце на Всеукраїнському конкурсі студентських наукових робіт;

- призове місце на Всеукраїнській студентській олімпіаді;

В інформальній освіті:

- наявність наукової публікації;

- волонтерська діяльність.

Екзамен (40 балів)

Якщо здобувач вищої освіти не відпрацював пропущені навчальні заняття, не виправив оцінки 0,1,2,3, отримані на навчальних заняттях; не виконав або виконав МКР, завдання самостійної та індивідуальної роботи менше ніж на 60% від максимальної кількості балів, виділених на ці види робіт, він вважається таким, що має академічну заборгованість за результатами поточного контролю.

Здобувачі вищої освіти, які не мають академічної заборгованості за результатами поточного контролю допускаються до екзамену.

Здобувачі вищої освіти, які мають академічну заборгованість за результатами поточного контролю, зобов'язані ліквідувати її в терміни, визначені графіком навчального процесу.

Здобувачі вищої освіти, які мають академічну заборгованість за результатами підсумкового контролю у формі екзамену, зобов'язані ліквідувати її в терміни, визначені графіком ліквідації академічної заборгованості.

В умовах застосування дистанційних технологій навчання організація поточного і семестрового контролю відбувається відповідно до «Порядку організації поточного та семестрового контролю із застосуванням дистанційних технологій навчання в Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка (зі змінами)» (https://drive.google.com/file/d/15qM6nA_NtvOZxOYz4Hzc8DZNgnAiL_zz/view).

Екзамен проводиться у формі письмового опитування за питаннями екзаменаційного білета. Білет іспиту складається з трьох питань.

Питання екзаменаційного білета оцінюються відповідно до таких критеріїв:

високий рівень 40-36 б.	Здобувач виявляє глибокі фундаментальні знання теорії, повно викладає вивчений матеріал, виявляє розуміння предмета висловлювання, формулює своє бачення проблеми, виявляє розуміння матеріалу, може обґрунтувати свої судження, наводити необхідні приклади, викладає матеріал логічно, послідовно. Здобувач дотримується принципів академічної доброчесності.
достатній рівень 35-30 б.	Якщо відповідь здобувача відповідає тим самим вимогам, що і для високого рівня, але він допускає 1-2 помилки, які сам виправляє, і 1-2 недоліки в послідовності викладу матеріалу. Здобувач уміє наводити власні приклади на підтвердження нових думок. Здобувач дотримується принципів академічної доброчесності.
середній рівень 29-24 б.	Якщо здобувач виявляє знання і розуміння основних положень дисципліни, але викладає матеріал неповно і допускає неточності у визначенні понять; не вміє досить глибоко і доказово обґрунтувати свої судження і наводити приклади; викладає матеріал непослідовно. Здобувач переважно дотримується принципів академічної доброчесності.
початковий рівень менше як 23 б.	Якщо здобувач виявляє незнання більшої частини вивченого матеріалу, не володіє методичним апаратом, допускає помилки у формулюванні понять, які спотворюють їх зміст, хаотично і невпевнено викладає матеріал. Здобувач неспроможний виконати стандартні завдання навіть після спрямувальних питань викладача. Під час підготовки до відповіді (або в процесі відповіді) наявні ознаки академічної недоброчесності.

Рейтингова оцінка з кредитного модуля

Рейтингова оцінка з кредитного модуля – сумарна підсумкова оцінка за багатобальною шкалою рівня засвоєння здобувачем вищої освіти певного кредитного модуля (навчальної дисципліни) упродовж його вивчення.

Таблиця відповідності шкал оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти

Рейтингова оцінка з кредитного модуля	Оцінка за шкалою ECTS	Рекомендовані системою ECTS статистичні значення (у %)	Екзаменаційна оцінка за національною шкалою
90-100 і	A (відмінно)	10	відмінно

більше			
82-89	B (дуже добре)	25	добре
75-81	C (добре)	30	
67-74	D (задовільно)	25	задовільно
60-66	E (достатньо)	10	
35-59	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)		незадовільно
34 і менше	F (незадовільно з обов'язковим проведенням додаткової роботи щодо вивчення навчального матеріалу кредитного модуля)		

Перескладання рейтингових оцінок (від 60 і більше балів) з метою їх підвищення дозволяється лише у виняткових випадках за погодженням з деканом факультету СОПСР та з дозволу ректора університету.

11. Умови визначення успішного засвоєння освітнього компоненту «Кратологія»:

- кредити присвоюються здобувачам вищої освіти після завершення навчальної дисципліни та успішного оцінювання досягнутих ними результатів навчання;

- критерієм успішного проходження здобувачем вищої освіти оцінювання результатів навчання є досягнення ним мінімального порогового рівня оцінок за кожним запланованим результатом навчання освітнього компоненту та мінімального порогового рівня оцінки за освітнім компонентом загалом, яких складає 60 % від максимально можливої кількості балів, визначеної відповідними нормативними документами Університету;

- здобувачам вищої освіти, які за результатами підсумкового контролю отримав незадовільну оцінку, дозволяють ліквідувати академічну заборгованість після належної підготовки;

- ліквідацію академічної заборгованості за результатами семестрового контролю дозволяють до початку наступного семестру в час, визначений графіком ліквідації академічної заборгованості, та допускають не більше двох разів: перший раз – викладачеві, другий – комісії, яку створюють за розпорядженням декана факультету.

- за неуспішного проходження оцінювання результатів навчання за освітнім компонентом кредити здобувачу вищої освіти не присвоюють.

В умовах застосування дистанційних технологій навчання організація поточного і семестрового контролю відбувається відповідно до «Порядку організації поточного та семестрового контролю із застосуванням дистанційних технологій навчання в Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка (зі змінами)» (https://drive.google.com/file/d/15qM6nA_NtvOZxOYz4Hzc8DZNgnAiL_zz/view).

12. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна: Вивчення курсу не потребує спеціального матеріально-технічного та/або інформаційного забезпечення, однак можливе використання технічних засобів для демонстрування презентацій (ноутбук, проектор). Передбачається застосування об'єктно-модульного динамічного середовища навчання MOODLE. Можливе використання застосунків для проведення відеоконференцій.

13. Рекомендована література

Основна:

1. Дем'яненко Б. Л. Розвиток кратологічних знань в Україні. Корсунь-Шевченківський : ФОП Гавришенко В. М., 2011. 794 с.
2. Євтушенко О. Влада у категоріальному апараті сучасної політичної науки. Гілея : наук. вісник 2010. № 10, вип. 40. С. 344–351.
3. Жаровська І. М. Теорія влади : навч. посіб. Х. : Право, 2016. 240 с.
4. Отрешко Н. Проблема взаємозв'язку понять суб'єкта і влади в сучасних соціальних теоріях. Соціологія: теорія, методи, маркетинг. 2012. № 4. С. 102-111
5. Попович М. В. Влада і мораль. Вісник Національної академії наук України. 2015. № 5. С. 22-24.
6. Сіренко В. Про розуміння державної влади як соціальної залежності. Право України. 2015. № 5. С. 11-16.
7. Толстоухов А. В. Західноєвропейська думка про владу. Глобалізація. Влада. Еко-майбутнє : [монографія]. Київ, 2003.

Допоміжна:

1. Вебер М. Свобода і примус у правових спільнотах. Соціологія. Загальноісторичні аналізи. Політика. К., 1998. С. 83–87.
2. Дем'яненко Б.Л. Розвиток кратологічних знань в Україні. Корсунь-Шевченківський: ФОП Гавришенко В.М., 2011. 794 с.
3. Євтушенко О. Влада у категоріальному апараті сучасної політичної науки. Гілея: наук. вісник 2010. № 10, вип. 40. С. 344–351.
4. . Зайдель М. І. Влада та бізнес у західному світі: трансформація взаємин на межі ХХ–ХХІ століть. Вісник ХНУ імені В. Н. Каразіна. Серія : Питання політології. 2012. № 1031. С. 47–51.
5. . Зайдель М. І. Влада в епоху постполітики // Гілея: наук. вісн. К., 2012. Вип. 62. С. 641–645.
6. Зайдель М. І. Взаємодія влади та бізнесу в країнах незахідного політичного процесу // Вісник ХНУ імені В. Н. Каразіна. Серія : Питання політології. 2013. № 1060. С. 150–155.
7. Зайдель М. І. Влада і власність: ретроспективний аналіз конструювання взаємин. Вісник ХНУ імені В. Н. Каразіна. Серія : Питання політології. 2013. С. 75–80.
8. Кравченко П. Легітимність влади та соціальна злагода в сучасній Україні. Філософські обрії. 2012. № 27. С. 47-59.
9. Новаченко Т. В. Концепт довіри як основа легітимності державної влади. Інвестиції: практика та досвід. 2013. № 10. С. 159-163.

10. Новаченко Т. В. Осмислення феномену влади в контексті засобів її застосування. Інвестиції: практика та досвід. 2013. № 11. С. 110-113.
11. Овчар І. Технології легітимізації влади: правові механізми та суспільні можливості. Наукові записки Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України / НАН 5 України, Ін-т політ. і етнонац. дослідж. ім. І. Ф. Кураса ; голов. ред. Ю. А. Левенець ; редкол.: Т. А. Бевз [та ін.]. Київ, 2012. Вип. 6 (62) (листопад-грудень). С. 120-130.
12. Панкевич І. Інститут виборів та легітимізація влади. Проблеми державотворення і захисту прав людини в Україні : у 2 ч. : матеріали XXI звіт. наук.-практ. конф. (12-13 лют. 2015 р.) / Львів. нац. ун-т ім. І. Франка, Юрид. ф-т ; [редкол.: А. М. Бойко та ін.]. Львів, 2015. Ч. 1. С. 170-172.
13. Савчин М. Легітимізація публічної влади в умовах глобалізації: погляд з точки зору правового плюралізму та багаторівневого конституціоналізму. Сучасні проблеми порівняльного правознавства : зб. наук. пр. / Нац. акад. наук України [та ін.]. Ужгород ; Київ, 2015. С. 78-81.
14. Лещенко І. Теорія "симфонія влад": джерела та наступність. Правничий часопис Донецького університету. 2008. № 1. С. 92-98.
15. Мацола М. І. Влада як об'єкт дослідження правової науки. Часопис Київського університету права. 2007. № 2. С. 34-40.
16. Мінченко Р. М. До проблем методології дослідження державної влади. Наше право. 2008. № 4, ч. 1. С. 9-19.
17. Сіренко В. Деякі зауваження до питання про природу влади. Право України. 2009. № 11. С. 46-51.

Інформаційні ресурси

1. Сайт Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>
2. Сайт Національної Парламентської бібліотеки України URL: <http://www.nplu.kiev.ua/>
3. Сайт Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України URL: <http://www.ipiend.gov.ua/>
4. Сайт Українського незалежного центру політичних досліджень URL: <http://www.usipr.kiev.ua/>
5. Офіційний сайт Інституту економічних досліджень та політичних консультацій. URL: <http://www.ier.com.ua/>